

ION FRĂȚILA

Așa cum reliefează „Programul P.C.R. de făurire a societății socialiste multilateral dezvoltate și înaintare a României spre comunism” în perioada 1934—1938 partidul „își sporește eforturile pentru unirea forțelor democratice, antifasciste, pentru apărarea intereselor maselor populare și a libertăților democratice, împotriva fascismului, pentru o politică de prietenie cu Uniunea Sovietică, împotriva războiului”¹. În această perioadă forțele democratice obțin o serie de succese importante, demonstrându-se capacitatea partidului de a uni masele populare, toate forțele antifasciste în lupta pentru bararea drumului pericolului fascist și pentru o politică de pace.

După cum se știe organizațiile partidului comunist au căutat să se apropie tot mai mult de Frontul plugarilor, unii dintre activiștii de bază ai P.C.R. fiind adevărați sfătuitori ai frontiştilor, inspirându-le acțiuni care se înscriau în acea perioadă în obiectivele propuse de partid. Întărirea continuă a acestor legături a imprimat activității Frontului plugarilor un suflu nou și mai ales un caracter combativ. Roadele acestei munci nu au întârziat să se arate. Iată ce raporta Chestura de poliție din Deva primului procuror al județului la 9 octombrie 1935 : „Avem onoare a vă comunica că, din informațiile ce le deținem am aflat că Dl. Dr. Petru Groza din Deva, fost ministru și președintele organizației „Frontul plugarilor” mai este totodată și președintele mișcării antifasciste din Ardeal. D-sa a ținut o întrunire în comuna Băcia județul Hunedoara, în ziua de 24 septembrie a.c., la care au participat mai mulți membri din organizația Frontul plugarilor și cu care ocazie au întocmit un program pe care intenționează să-l tipărească și să-l răspindească în Ardeal sub formă de manifest”².

Conținutul acestei informări lasă ușor să se înțeleagă că este vorba de întrunirea comună a reprezentanților Frontului plugarilor și Madosz-ului în cadrul căreia, pe baza discuțiilor purtate, s-a încheiat un acord de colaborare comună în care se spune printre altele : „Văzînd primejdia iminentă a războiului, cu perspectiva unui nou măcel al multimei muncitoare, pregătit sistematic de către fascism, ne declarăm adversari hotărîți oricărei încercări de a provoca conflicte armate între popoare, precum și propovăduirii de ură de rasă, cu lozinci false. Vom acționa imediat contra tuturor mijloacelor practicate de dușmanii păcii în scopul opririi libertății cetățenești. Vom lupta pentru desființarea stării de asediu și cenzurei, care tolerează demagogia și propaganda deșențată a celor care au expropriat în scopul lor neonest ideea națională și desființează în același timp libertatea gândirii și a presei, precum și a întrunirii, singure arme a apărării de sine din partea maselor amenințate. Vom lupta pentru încetarea acestui regim excepțional, acum permanentizat și pentru asigurarea alegerilor libere”³.

Programul acțiunii comune, stabilit de conferința Frontului plugarilor și a Uniunii muncitorilor și țăranilor maghiari din România la Băcia, poate fi socotit un preludiv al acordului de la Țebea. Îndemnul mobilizator cu care acesta se încheie este semnificativ în acest sens, fiind formulat astfel : „Facem apel la toate organizațiile care luptă pentru binele poporului muncitor, să ne strîngem toți într-o tabără, cu un program comun de revendicări imediate pentru a preveni primejdiile care amenință poporul”⁴.

1. Programul P.C.R. de făurire a societății socialiste multilateral dezvoltate și înaintarea României spre comunism. Ed. politică. București 1973, pag. 42.

2. Arh. St. Deva, fond. Parchetul tribunalului Hunedoara, dos. 276/1935.

3. Arh. St. Deva, fond. Parchetul tribunalului Hunedoara, dos. 276/1935.

4. Arh. St. Deva, fond. Parchetul tribunalului Hunedoara, dos. 276/1935.

„Acordul de la Deva (Băcia n.n.) este un început — sublinia unul din ziarle îndrumate de partidul comunist. El trebuie să devină un exemplu în drumul de realizare definitivă a frontului popular, a cărui bază o formează proletariatul, care a dovedit în toate ocaziile lupta sa și dorința sa de solidaritate cu țărănimea și mica burghezie“⁵.

În lumina acestui acord au fost convocate în județele Hunedoara de către Frontul plugarilor o serie de adunări ale țăranilor din mai multe comune. Documentele arată că acestea au avut în primul rând menirea de a aproba acordul de la Băcia, de a se protesta împotriva terorii exercitate de autorități, în cîrdășie cu organizațiile fasciste, asupra organizațiilor revoluționare.

În pofida tuturor măsurilor represive, adunările țăărănești au avut loc în mod succesiv în multe comune ale județului. Într-o notă informativă a Legiunii de jandarmi Hunedoara se arată că o astfel de întrunire a avut loc la 20 octombrie în comuna Veșel, unde au luat parte 200 locuitori din această localitate **precum și din Bertelin și Cozia**. La această adunare au luat parte Belea Miron, șeful organizației de plasă Deva, împreună cu avocatul Filimon, Petru Guia lui Moțiu și șeful partidului dr. Petru Groza. Cuprinsul susnumitei informări subliniază că: „Avocatul Filimon și șeful partidului Petru Groza au îndemnat pe cei prezenți să se organizeze cu toții deoarece mișcarea întreprinsă de acest partid este de a organiza pe țărani pentru atingerea scopului urmărit în program“⁶.

La 3 noiembrie a avut loc la Deva o întrunire comună a Frontului plugarilor și a Madosz-ului, care a aprobat acordul de la Băcia. Cei care au luat cuvîntul, printr-o unitate de vederi au protestat contra terorii exercitate de autorități, apreciînd platforma comună pe care se situaseră cele două organizații. După cum reiese dintr-o informare a Chesturii de poliție Deva, în cuvîntul său dr. Petru Groza... „face o largă expunere asupra istoricului acestei mișcări după care trece la citirea programului constituit cu ocazia fuzionării Frontului plugarilor cu Uniunea muncitorilor și plugarilor maghiari din România. În istoricul acestei mișcări D-sa arată că autoritățile au recurs la acte de barbarie încît mulți frunțași ai Frontului plugarilor au fost nevoiți să fugă de acasă pentru a scăpa de maltratarea jandarnilor, iar întrunirile ținute în ultimul timp au dat naștere la anchete, care sînt o pagină de rușine, dar și o pagină de martiraj pentru frontiști... în concluzie arată că Frontul plugarilor trebuie să-și îndrepte privirile spre mișcările de stînga, cău-tînd să țină o cit mai strînsă legătură și cu popoarele democratice și condamnă atitudinea Italiei și a Germaniei, care ar putea la un moment dat să fie periculoase pentru România în cazul dezlănțuirii unui război în Europa. Mai arată că plugarii trebuie să fie strîns uniți cu industriașii și muncitorii, deoarece astăzi este tendința de industrializare a agriculturii prin noile sisteme de cultură rațională, care se face cu mașini, cum este de exemplu în America și Rusia...“⁷.

Aceste mărturii constituie dovezi pregnante că în județul Hunedoara s-au creat condiții favorabile de generalizare și consolidare a frontului comun antifascist, așa cum le-a pregătit partidul comunist. De aceea, la indicația P.C.R., pentru generalizarea frontului comun pe baza unei înțelegeri stabilite inițial, delegați ai Blocului democratic și ai Partidului socialist (Popovici) s-au deplasat la începutul lunii decembrie în județul nostru, unde au luat legătura cu reprezentanții Frontului plugarilor⁸. Munca dusă pentru pregătirea acestor întruniri a condus la încheierea la 6 decembrie 1935 a acordului de acțiune comună antifascistă între cele trei organizații. După cum se știe el a fost semnat în mod simbolic la Țebea, sub goru-nul lui Horia și lîngă mormîntul lui Avram Iancu, ca semn de cînstire a luptelor duse în trecut pentru libertatea și bunăstarea maselor⁹. Semnării acordului prin-tre care dr. Petru Groza, Miron Belea, Guia Petru Moțiu, Ion Moga Fileriu, Ro-mulus Zăróni (Frontul plugarilor); P. Constantinescu-Ţași, A. Joja, S. Callimachi, Al. Mihăileanu, Nicolae Avramescu (Blocul democratic); C. Popovici, Nicolae Mos-căuteanu (Partidul socialist), cărora le-au trimis adevizua lor și reprezentanții Madosz-ului în numele întregii organizații.

Încheierea acordului de la Țebea constituie rezultatul muncii neobosite duse de partidul comunist pentru realizarea pe o platformă comună a organizațiilor de-mocratice antifasciste. El a constituit imboldul însuflețitor al luptei din ce în ce mai grele în condițiile în care pericolul fascist creștea și tendințele pregătirii răz-boiului se accentuau.

5. „Valul“ an. 1., nr. 1, din 21 octombrie 1935.

6. Arh. St. Deva, fond. Parchetul tribunalului Hunedoara, dos. 276/1935.

7. Arh. St. Deva, fond. Parchetul tribunalului Hunedoara, dos. 276/1935.

8. Gh. I. Ioniță, M. Valea, Gh. Tuțui, Gh. Tudor, Frontul plugarilor, în „Organizații de masă legale și ilegale create, conduse sau influențate de P.C.R.“, vol. I, Ed. Politică, 1970, p. 460.

9. Arh. dr. Petru Groza, cutia 26, vol. 3, fasc. 16.

În lupta pentru încheierea Frontului popular antifascist, documentele oglindesc încercările de atragere la acțiune comună a conducătorilor P.S.D. și P.N.T., care tratau încă sub rezervă asemenea inițiative. Semnificativă în acest sens ni se pare o scrisoare a lui Ion Moga către N. Pătroi, din care reiese că după încheierea acordului din 6 decembrie 1935 de la Țebea, Frontul plugarilor a acționat cu hotărâre pentru continua întărire a Frontului popular antifascist în lumina celor mai sus arătate. După ce relatează unele amănunte legate de problema transportului până la Deva, în scrisoare se arată: „Noi mergem la Deva că avem comitet, fiindcă facem legătura cu Maniu și cu alții...”¹⁰, ceea ce fără să mai comentăm înțelegem că Frontul plugarilor, la indicația partidului comunist, își îndreaptă cu pași hotărâți activitatea în direcția lărgirii platformei de luptă antifascistă.

Pe această linie se înscriu hotărârile comitetului Frontului plugarilor stabilite în ședința din 14 ianuarie 1936, ce a avut loc la Deva, din care spicuim cîteva: „...am dat organizației noastre formă legală, plan de luptă și program precis, strigăm răspicat ce vrem”¹¹, printre altele se subliniază: „Am cerut și cerem pace între oameni și popoare, față de acei care ațîță la ură, împingînd la bătăi și război, cu lozinci de paradă, filfiind steagul învrăjbirii de-a lungul și latul țării... Ne trebuie libertate pentru a putea lupta înainte pentru programul nostru, pe care-l menținem pînă la ultima literă... am căutat noi tovarăși de luptă, încheind acordul cu Uniunea plugarilor și muncitorilor maghiari din România, pactul de la Țebea cu Blocul democratic și partidul socialist pentru apărarea libertăților cetățenești. Nu avem timp de pierdut cu șovăieli sau pregătiri îndelungate, fiindcă în clipa cînd vor birui profeții fascismului și dictaturii, libertatea poporului, democrația va muri, distrugînd și organizația noastră. A trebuit să căutăm noi tovarăși de luptă, care primesc să meargă alături de noi pentru democrație și contra dictaturii. În această căutare ne-am întovărașit și cu partidul național țărănesc, care cuprinde în cadrele sale o mulțime de frați de ai noștri în suferință și gîndire... păstrîndu-ne fiecare organizația vom lupta acum împreună”. Cu aceasta încheiem citatul pe care-l socotim deosebit de reliefant în dovedirea științifică a orientării juste a partidului comunist în lupta pentru mobilizarea tuturor grupărilor politice și crearea unui puternic baraj în calea pericolului fascist și al războiului.

10. Arh. St. Deva, fond. Parchetul tribunalului Hunedoara, dos. 255/1936.

11. Arh. St. Deva, fond. Parchetul tribunalului Hunedoara, dos. 255/1936.